

Posudek oponenta disertační práce

Univerzita Karlova v Praze	
Fakulta	Pedagogická
Obor	výtvarná výchova
Uchazeč	MgA. Alena Kotzmannová
Disertační práce	<i>Fenomén moře / Fotografie a popis moře ve vybraných formách umění</i>
Oponent	PhDr. Ondřej Hník, Ph.D.
Pracoviště	PedF UK v Praze, katedra české literatury

Text posudku

Disertační práce MgA. Aleny Kotzmannové je ztvárněna jako nelineární text vztahující se k fenoménu moře. V textu se prolíná složka umělecká (vlastní umělecká díla uchazečky z let 2009-2013), uměleckopedagogická (vlastní pedagogické počiny uchazečky ze stejného období) a vědecká, resp. uměleckovědní, jejíž nedílnou součástí je i výzkum a závěry z něho. Součástí práce je bohatý poznámkový aparát. Všechny textové vrstvy jsou relevantním způsobem graficky odlišeny a přispívají k přehlednosti práce. Tuto vícesměrnou, resp. mnohasměrnou myšlenkovou trajektorii velmi vítám, neboť jsem si jako kolega z literárního oboru plně vědom omezení, které přináší lineární povaha odborného i uměleckého textu. Text disertační práce pokládám za poučený, dokládá to mimo jiné i velmi rozmanitá (avšak zásadní) sekundární literatura domácí i zahraniční.

Nutno poznamenat, že MgA. Alena Kotzmannová tematizuje velmi komplexní, myšlenkově i smyslově bohatě strukturovatelný, archetypální, nadčasový (a tedy stále aktuální) fenomén, který prostupuje napříč kulturami a jehož reflexe jde napříč všemi kódy uměleckými (výtvarným, kinetickým, slovesným, ...), které většinou pracují s mořem jako symbolem, i napříč diskursy vědeckými, kde je moře rovněž reflektováno buď jako „moře materiální“ (mořská biologie, mořská geologie a geofyzika, oceánografie,...) nebo jako symbol (estetika, teorie umění, hermeneutika, teorie výtvarné kultury, psychoanalýza, filosofie, literární věda...). Interpretace symbolu moře je navíc často odvislá od zdánlivě prostého faktu, totiž že některé národy/státy/civilizace moře mají/měly, jiné nikoli. Symbol moře navíc na sebe (neoddělitelně) vrství další fenomény: archetypy cesty, poutě, symboliku světových stran, symbol svobody, nekonečnosti, symboliku živlů atp. V neposlední řadě nás fenomén moře zavádí k biblickým příběhům a jejich (autonomní) symbolice.

Uchazečka se tedy musela s fenoménem moře vypořádat: 1/ mnohačetnou redukcí (v jejím případě šlo konkrétně o zúžení na médium fotografie a na popis moře ve vybraných formách umění, jak je rovněž uvedeno v podtitulu disertační práce), avšak i 2/ velmi poučenou reflexí celku. To se jí v práci daří částečně explicitně (např. v úvodních kapitolách či dalších poznámkách v textu přinášejících řadu inspirativních detailů a vynikajících reminiscencí), částečně moře jako komplexní fenomén rozkrývá napříč vlastním textem své disertační práce implicitně, intuitivně.

Součástí disertační práce tvoří výzkum; podstatná je pro mě skutečnost, že tento výzkum vychází z vnitřní motivace autorky, která aktem zkoumání chtěla ke svému uměleckému dílu získat adekvátní zpětnou vazbu od vnímatelů: žáků a studentů. Výzkum uchazečka vedla kvalitativním směrem, zaměřila se především na žákovskou reflexi uměleckého díla (viz s.

260 dis. práce a dále). Konkrétně se v rámci kvalitativního výzkumu disertační práce jedná o tři případové studie, dále vnitřně strukturované. Výzkum pokládám za zajímavý, jeho metody za zcela relevantní; jak autorka sama uvádí, inspirovala se především v přístupech fenomenologických. Poznatky, které z žákovské reflexe uchazečka vyvozuje, však mohly být dle mého názoru poněkud podrobněji reflektovány.

Na disertační práci MgA. Aleny Kotzmannové je třeba ocenit zaměření na lidskou, resp. osobnostní dimenzi, která je patrná napříč celou prací: ve vlastním pedagogickém díle autorky, ve výzkumu, v cílených pedagogických projektech zaměřených na rozvoj individuální představitosti, otevření vnímání studentů ve vztahu k uměleckým dílům obecně atp. Z tohoto pohledu spadají snahy MgA. Aleny Kotzmannové v rámci pedagogických věd do tzv. osobnostního pojetí, osobnostně rozvíjejících přístupů ve výchově a vzdělávání.

Byť jsem s celkem disertační práce MgA. Aleně Kotzmannové spokojen i z pozice oponenta a jsem přesvědčen, že je práce pro obor výtvarné výchovy, popř. pro obory příbuzné přínosná, pro účely obhajoby doporučuji uchazečce:

- hlouběji reflektovat svoji vlastní (ze sémiotického hlediska velmi zajímavou) *de facto* až čtyřjedinou pozici při výzkumu ve smyslu „já jako autor uměleckého díla – já jako pedagog (autor pedagogického díla) – já jako výzkumník – já jako empirický pozorovatel, který věc nahlíží z nadhledu“ v závěru práce spíše jen naznačenou (viz s. 310 dis. práce);
- hlouběji reflektovat skutečnost, že mnohé žákovské/studentické výpovědi o uměleckém artefaktu (který má metaforickou povahu) byly samy formulovány metaforicky(!) na s. 294 dis. práce opět jen naznačenou;
- vyjádřit se k hypotetické možnosti, že by nejen vlastní umělecké tvorba vztahující se k fenoménu moře prezentovaná v disertační práci, ale i celek disertační práce mohl být (jistým typem) výzkumu uměním (*art based research*).

Závěr

Disertační práce MgA. Aleny Kotzmannové **splňuje** dle mého názoru požadavky standardně kladené na disertační práce. Práci **doporučuji** k obhajobě.

Přeji uchazečce mnoho úspěchů v dalším odborném, uměleckém i osobním růstu.

V Praze dne 17. prosince 2013

PhDr. Ondřej Hník, Ph.D.